

Äkässaivon kodan liiteri- ja käymälärakennukset on hiljan uusittu, ja nyt työn alla on nuotiopaikan penkkien vaihtaminen uusiin.

Mikä ja missä?

- Noin 13 kilometriä Äkäslompolosta. Lähtöpaikalla kaksi parkkipaikkaa, maantien ja Äkäsjoen molemmin puolin. Osoite Aakenuksentie 271, Muonio.
- 3 kilometrin luontopolku, jonka varrella kota, tulentekopaikka ja kuivakäymälä.
- Opastekylteissä kerrotaan suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, saksaksi ja ranskaksi polun varren kohteista.

Retkivinkki: Piipahda henkiolentojen maille, palvontapaikan katveeseen

Saivonkierros johdattaa muinaissaamelaisten pyhälle paikalle: suurelle seitapahdalle ja jyrkkäreunaiselle Äkässaivolle.

Luontopolun alussa ei arvaa, mitä kaikkea on luvassa. Olen parkkeerannut auton Äkäsjoen varressa sijaitsevalle parkkipaikalle ja suuntaan yli maantien kolmen kilometrin mittaisen luonto- ja kulttuuripolun alkuun. Matkaa Äkäslompolosta kertyi hieman alle 15 kilometriä, ruuhkaa ei juhannuksen aatonaatosta huolimatta Aakenuksentiellä näkynyt.

Tällä kertaa patikointireissun tarkoituksena ei ole pelkkä liikunnan riemu ja komeiden maisemien ihailu, vaan toiveena on oppia lisää sekä muinaissaamelaisista että peräpohjalaisesta talonpoikauskulttuurista. Opastaulu parkkipaikalla kehottaa varaamaan helpoksi luokiteltuun reittiin aikaa tunnin verran.

Avarassa sekametsässä kulkeva polku on merkitty puutolpin, joissa on Saivonkierroksen merkki. Äkäsjoki solisee vieressä ja kullerot hehkuvat keltaisina. Opastauluista lueskelen savotta-ajoista, joen suvannon kaloista ja perhokalastajalle tärkeistä ötököistä. Myös lentävät ötökät löytävät paikalleen pysähtyjän: räkkäaika on alkamassa. Äkkiä liikkeelle!

Polku on paikoin kulunut mutta hyvin kuljettavissa. Sekametsä vaihtuu valoisaksi mäntykankaaksi, ja pian edessä pilkottaa puisia rakennuksia. Äkässaivon kodan liiteri- ja käymälärakennukset on hiljan uusittu, ja nyt työn alla on nuotiopaikan penkkien vaihtaminen uusiin. Kodikas kota on sijoitettu rengasreit-
tin puoliväliin, aivan Äkässaivon ja seitapahdan tuntumaan. Tässä olisi hyvä pysähtyä nauttimaan eväitä, ellei mieli usuttaisi jo retken varsinaiseen kohteeseen: muinaissaame-

laisten pyhälle paikalle.

Uhrilahjoja jumalille

Harjun päällä sijaitsevalta kodalta laskeutuvat jyrkät portaat alas notkoon. Teräsriltilöistä ja puukaiteista tehty portaat ovat nekin uudet. Askel käy joutuisasti, vaikka askelmia paljon onkin. Vielä kivikkoista polkua vähän matkaa, ja pääsen ihailemaan komeaa seitapahtaa.

Kymmenen metriä leveä kallio-
paasi yltää 30 metrin korkeuteen. Kansanperinteen kerääjän **Samuli Paulaharjun** 1920-luvulla tekemien perinnetutkimusten mukaan pah-
ta oli muinaissaamelaisten pyhä palvontapaikka eli seita. Seidoilla jumalolennoille vietiin uhrilahjoja esimerkiksi kalastus- ja metsästyksen toivossa. Jumaluuksien mielihalujen tulkina toimi kun-
kin saamelaisuvun shamaani noitarumpuineen. Uhrilahjat olivat muun muassa eläinten lihaa, kalaa, peurojen ja porojen sarvia, koruja ja rahaa. Jokaisella saamelaiskylällä oli oma seitansa, esimerkiksi epä-
tavallinen kalliomuodostelma, iso luonnonkivi tai kivikasa.

Seitapahtan vieressä tyyni lampi heijastelee rannan puiden peilikuvaa. Kyseessä on Äkässaivo, noin 6 000 vuotta sitten jääpeitteen sulamisvesien voimasta kallioperän ruh-
jeeseen syntynyt syvä kuoppa. Ajan kuluessa pohja- ja valumisvedet muodostivat kuoppaan saivojärven. Muinaissaamelaisille saivo merkitsi henkiolentojen asuinpaikkaa. Saivo sijaitsi järven pohjassa olevan reiän toisella puolella, missä saivokansa eli onnellista elämää toisen, eläviin nähden ylösalaisin olevan järven rannoilla. Saivokansan kanssa oli

mahdollista toimia yhteistyössä, ja heiltä sai tarvittaessa apua. Samuli Paulaharju pitää Äkässaivoa jopa Pakasaivoa mahtavampana ja sellaisena vetenä, ”etteivät kaikki uskalla mennä sitä katsomaankaan, eivät heikkoveriset ainakaan: siinä on näet niin kauhistavat pahtaseinät”.

Rauhoitettu muinaismuistoalue

Paikka on kieltämättä vaikuttava. Alue kuuluu valtakunnallisesti merkittäviin kulttuuriympäristöihin, jossa on tärkeää pysyä merkityllä reitillä. Muinaismuistolaki kieltää kaiken muinaisjäännöksen vahingoittamisen ja siihen kajoamisen. Kallioilla ei saa kiipeillä eikä järven rantoja kaivaa. Myös esineiden, kuten kivien, kerääminen on kielletty.

Kuvaustauon jälkeen on aika jatkaa matkaa. Polku mutkittelee hil-
lankukkien ja naavaisten puiden lomassa. Opastekyltit kertovat kalkin valmistuksesta ja heinänteosta jokivarsiniityillä, Äkäsjoen lähistöllä koskien kaloista ja alueen kasveista.

Kun joki on ylitetty, polku nousee jälleen kuivalle harjulle. Loppumat-
kalla voi ihailla kelottuvia mäntyjä ennen paluuta toiselle kahdesta parkkipaikasta. Vielä lyhyt kävely sillan yli, ja kulttuuripitoinen luontoreissu on tehty.

Johanna

(Artikkelissa on käytetty lähteenä myös Metsähallituksen opastekylttejä ja reittikuvausta.)

Harjun päällä sijaitsevalta kodalta laskeutuvat jyrkät portaat alas notkoon. Teräsriltilöistä ja puukaiteista tehty portaat ovat nekin uudet.

Kymmenen metriä leveä kallio-
paasi, seitapahta, yltää 30 metrin korkeuteen.

Seitapahtan vieressä tyyni lampi heijastelee rannan puiden peilikuvaa.